

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК“ излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се полаже у напред, и то најмање за пола године вод свију полицијских власти, и износи: 20 динара на годину за државна и општинска надлештва, а за све друге претплатнике у опште 12 динара годишње. За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Поједини бројеви „Полицијског Гласника“ не продају се. Рукописи се не враћају.

СТРУЧНИ ДЕО

О ПРЕВАРИ

оа

Др. Томе Живановића

(НАСТАВАК)

(5) Штета може бити стварна, састојећи се у смањењу већ постојеће имовине (н.пр. у неприбављању или губитку какве ствари или тражбине, предузимању какве штетне радње ит.д.) или *изгубљена добит* (*lucrum cessans*). Но спорно је питање, кад је добит саставни део имовине, и према томе, кад ће изгубљена добит бити имовинска штета. Према некима добит је саставни део имовине и према томе губитак исте је имовинска штета онда, кад она може бити очекивана с вероватношћом према обичном току ствари¹). Но тачније је мишљење, да је добит саставни део имовине само онда, кад постоји правно основни захтев, да се она постигне, јер прво мишљење даје повод за произвољност²). Тако неће бити преваре онда, кад А, обмањујући Б о владању лица В, наведе га, да њему завешта своје имање а не В — у.

(6) Просто угрожење имовине, т. ј. могућност наступања какве имовинске штете не може се наравно сматрати као имовинско оштећење. Оно ће се појавити као имовинска штета само онда, кад већ сад садржи у себи погоршање имовинског стања. Тако пролонгација менице је угрожење имовине, али да би представљала имовинску штету, потребно је, да је дужник у року плаћања способан за исплату док је у питању његова способност исплате у будуће³). Тако исто постојање

оштећење имовине угрожењем исте онда, кад је вредност какве тражбине, која је угрожена несигурношћу наплате исте, постала услед тога мања од вредности сигурне тражбине, као и онда, кад је проузроковано веће угрожење од већ постојећег.

Један случај угрожења имовине постоји и онда, кад је измамљен или продужен кредит средством обмане, на пр. неискреним уверавањем о постојању намере плаћања. Да би овде било преваре (т. зв. кредитна превара), потребно је као и у опште, да је услед тражења вредност тражбине смањена⁴).

(7) Из неморалних или недопуштених радњи не могу произићи никакви *правни захтеви*. Имовинска штета је међутим овде само штета имовине *правно* заштићене. Према томе неће постајати имовинска штета, кад онакав захтев није испуњен²). Тако јавна женска нема права за награду уговорену за обљубу, те њена имовина неће бити оштећена у правом смислу, кад награду није примила, и према томе неће постојати ни превара, и ако је обмана против ње употребљена). Ово важи и за случај, кад је обманути извршио радњу, којом је своју имовину смањено⁴). Тако у правом смислу неће моћи бити преварен онај, који је дао новац у циљу

подмићавања или да би добио средства за побацивање, или куплер, који је ангажовао какву јавну женску за награду.

Из горњег излази, да неће постајати имовинско оштећење у правом смислу ни онда, кад су обманом измамљене имовинске вредности, које се *противправно* притежавају, јер ова имовина није правно заштићена¹). Тако неће бити преваре, кад је крадљивцу обманом измамљена украдена ствар.

(8) Превара се може извршити и измамљивањем *државине* или *притежања* на каквој ствари средством обмане, јер је и у том случају могуће, да постоји имовинска штета, а то ће бити онда, кад постоји опасност, да се ствар не врати²). Ако би извршилац ствар присвојио, тиме би извршио утају, која би тако била у реченом стицају с преваром. Тако било би преваре, кад би А продао на кредит извесну ствар лицу В, задржавајући право својине до исплате, док В има намеру прикривену од продавца, да ствар одмах заложити; а и утаје, ако би је заиста заложити.

(9) Спорно је, дали се превара може извршити измамљивањем *муштерија*. Одговор зависи од тога, да ли су одношаји према муштеријама правни или не, пошто само правни одношаји спадају у имовину. Неки узимају да су одношаји према *сталним* муштеријама (не наравно и према будућим) правни, те да се према томе превара може извршити измамљивањем муштерија³). Према некима ти одношаји нису правни⁴). Они су, криво вели *Frank*, односно уговора, који ће се с њима доцније закључити, само економски. Ово је мишљење једино умесно, јер су правни

живи о року нема средстава да плати дуг, о превари не може бити говора, јер је штета за поверљивца и раније постојала, т. ј. није обманом проузрокована.

¹) Тако *Olshausen* § 263, 20, *Meyer-Allfeld* 481 пр. 41, *Binding* 1361. Према некима кредитна превара није превара. Имовина вели, овде је само угрожена, а не и оштећена, јер мања мера сигурности од очекиване није већ по себи имовинска штета. Тако *Hälschner* 2 253, *H N Merkel* 3763, *Gryziecki* 104.— Овде спада и превара гостионицара, т. ј. случај, кад неко без средстава за плаћање наручи јело или пиће. Неки узимају да овде увек постоји превара, ако се кредитирање није могло очекивати, јер је, вели се, обичај, да се одмах плати. Тако *Meyer-Allfeld* 481, пр. 41 и *Binding* 1361.

²) Тако *Olshausen* § 263, 18, *Binding* 1 343, *Meyer-Allfeld* 2181, *Hegler* 428/9. Против немачки *Reichsgericht* у ранијим одлукама, *Lucas* 364, *Lindenberg Deutsche Juristenzeitung* 9 425.

³) У осталом у овом случају, као и у многим другим, нема, као што умесно примећује *Hegler*, ни *располагања имовином* од стране обманутог, те већ и по томе се не може узети, да постоји превара.

⁴) Уп. *Olshausen* 5263, 18.

¹) Уп. *Frank* § 263 V (437). Према њима превара је могућа (*Meyer-Allfeld*, *Gryziecki* 40).

²) Тако *Olshausen* § 263, 29, *Rommel* 73. Против *Binding* 1 355 *Hälschner* 2 268/269, *Gryziecki* 92, *Merkel* HH 3764, према којима штете ће бити тек онда, кад је ствар присвојена и тада ће наравно постојати само утаја. Немачки *Reichsgericht* узима, да штета увек постоји (в. *Binding* loc. cit пр. 1). Према *Frank-у* § 263 VI 1 б овде неће бити преваре зато, што је обманути свестан штете, коју тиме наноси својој имовини. По те свести не мора увек бити.

³) Тако *Olshausen* § 263, 28, *Meyer-Allfeld* 480.

⁴) Тако *Frank* § 263 V (43611) *Rotering* 214.

¹) Тако *Frank* § 263 V 1. *Hälschner* § 257 пр. 1, *Binding* 1343.

²) Тако *Olshausen* § 263, 21, в. *Liszt* § 139 II 1, *Meyer-Allfeld* 480 пр. 37, *Hegler* 429.

³) Тако *Meyer-Allfeld* 480 пр. 37. Према *Binding-у* (1 361 пр. 3.) за постојање преваре у овом случају довољно је, да је дужник у време рока имао средства да плати дуг, а без значаја је, да ли ће он и доцније бити способан за исплату дуга или не. — Ако ду-

само одношаји према вредностима, којима се може правно располагати или које се могу правно захтевати у сопственом интересу, а ни одношаји према клиентели нису очигледно такви. Према *Binding-у* клиента није саставни део имовине већ по томе, што право на муштерије не постоји, изузев случај уговора о томе¹⁾.

(10.) Пошто из коцке не могу проићи никакве правне обвезе, то се и оштећење при коцки не може сматрати као оштећење имовине у правном смислу, те је према томе и превара у правном смислу при коцки немогућа²⁾.

(11.) Без значаја је за постајање имовинске штете³⁾, да ли се за нанету штету може подићи тужба за накнаду, и да ли оштећени има средства за отклањање губитка (н. пр. да ли може да оспорава важност уговора, којим је оштећен). У случају, да се штета састоји у оштећењу имовине каквим дугом без правног основа, без значаја је такође, да ли је извршилац касније добио право на оштећење имовине тим дугом.

3° Према неким имовинска штета постоји чим је какво располагање имовином проузроковано обманом, т.ј. чим се без ове не би догодило⁴⁾. Према њима је на тај начин довољно за постојање имовинске штете *промена имовине*, и ако, објективно посматрајући ствар, у ствари вредност имовине није смањена, т.ј. и ако у ствари нема имовинске штете. Ово је мишљење противно закону; јер се у њему изрично захтева, да се нешто учини на штету имовине.

II. Као што се види, превара је кривично дело против *имовине уопште*⁵⁾. Тиме се она по својој суштини разликује од крађе, утаје и разбојништва, који су управљени *против појединих саставних делова имовине*. Код покушаја преваре није потребно, да већ постоји лице које у својој имовини има бити оштећено⁶⁾. Тако могуће је, да је обмана била управљена на оштећење имовине неког друштва, које се тек има основати.

III. Превара је свршена онда, кад је *проузрокована имовинска штета*, т.ј. онда кад је обманути учинио или није учинио нешто на штету своје имовине. Покушај почиње с лажним представљањем, прикривањем или изопочавањем истине. Покушај преваре ће постојати, кад на пр. онај, који се је хтео обманути, није могао бити обманут, или кад је био обманут, али није учинио за њега штетно располагање имовином.

IV. Као преваром *повређени* има се сматрати не само обманути, већ сваки, који је у својој имовини преварен и оштећен, јер имовинска штета може бити посредно нанета⁷⁾. То би био случај, кад

су оштећењем дужника оштећени и повериоци¹⁾.

V. 1. О *дефраудацији* се говори у специјалним одредбама споредног казненог законодавца, те се ове одредбе, а не одредбе гл. 25. к. з., имају применити онда, кад се дефраудација појављује као превара, т.ј. кад садржи све елементе преваре²⁾. В. дефраудација.

2. О односу преваре ка утаји в. I 1. зб. 2° (8).

(НАСТАВИЋЕ СЕ)

ПРАВЉЕЊЕ ЛАЖНОГ НОВЦА

(СВРШЕТАК)

Личности, које примају новчанице, ове су: 1. шира публика, која је мало навикнута да с њима рукује, 2. благајници и чиновници банака, и 3. вештачи. Последња категорија не интересује нас, пошто је број личности који је састављају тако мали да у пракси не улази у рачун. Противно овом друга, а нарочито прва категорија, веома су изложене опасности да у место добре новчанице приме фалсификовану.

Фалсификатори се, у циљу протурања своје робе, готово увек обраћају лично стима, које не манипулишу често са новчаницама. У поменутој Фридриховој афери, протурачи су бирали магацине и дућане, у којима су моментано служиле сасвим младе девојке. Они се, тако исто, често користе специјалним распоредом места и рђавим осветљењем да би протурили своје фалсификате. Тако је француска протурачица У... обично протурала лажне новчанице у париском магацину Г... у и то у вече, чим се упали осветљење. Ово с тога, што је боја Фридрихових фалсификата наликла више боји правих новчаница према светлости гаса него према дневној светлости.

«Хитни моменти» у јавним етаблисманима, кафанама, већим магацинама итд. такође су врло погодни за рад фалсификатора. Узнемираван са свију страна, келнер у овим случајевима нема времена да изближе испитује новчаницу која му се даје, већ гледа само њену боју, и размењује је. Исте су прилике и на благајнама ових етаблисмана. Фалсификатор, у осталом, никад не пружа развијену новчаницу, већ је брижљиво савије, тако да је њена видљива површина што је могуће мања. Гарсон се готово никад не труди да је развије, већ је гура у џеп од прелука онакву какву је примио. Треба знати да ови исти гарсони по јавним и врло живим етаблисманима могу тако што, готово са истом лакоћом, и растуриати лажне новчанице.

Лаковерност публике.

Доиста је за чуђење шта све може у овим приликама проћи као добро код

публике. Имали смо прилике, као судски вештак и захвалујући љубазности многих емисионих банака, да посматрамо велики број фалсификованих новчаница, и били смо пренеражени кад смо видели какве су грубе имитације примане као праве новчанице. Последње фалсификоване париских новчаница од 100 дин. било је сасвим рђаво, па ипак су фалсификоване новчанице примане од многобројних личности.

Али, поред лукавства које употребљују фалсификатори или њихови протурачи, треба рачунати са још једним врло важним фактором: публика је, у опште, врло поверљива према свима званичним документима, а нарочито према новчаницама, које прима као добре ако само мало наликне моделу. Овај факт корисан је с једне стране, јер у врло великој мери олакшава циркулацију папирног новца. С друге стране опет, он нагони емисионе банке да бирају такав тип новчанице, који ће бити врло тежак чак и за грубе фалсификате.

Избор овог типа врло је тежак. Не тврдимо апсолутно, али верујемо, ослањајући се на наше лично искуство; да се тип новчанице која се, бар грубо, не би могла фалсификовати, не може пронаћи. Све што се може учинити то је, да се имитација, разуме се груба, што више отежа. Шта више, треба се задржати на типу, чије је приближно подражавање могуће, јер то су у ствари фалсификати ове врсте који доводе у заблуду другу категорију жртава лажних новчаница банкарске чиновнике и благајнике. За њих је опасност од лажних новчаница: друкчије но за публику. Они могу релативно лако познати лажну новчаницу кад им се она засебно поднесе. С тога фалсификатори и протурачи готово никад не протурају своје фалсификате директно у банкама. Међутим, један комад лажне новчанице може врло лако проћи у свежњу правих новчаница, а да не буде опажен од чиновника или благајника, ако јој се само општи изглед довољно добар, т.ј. ако не привлачи на себе пажњу у средини правих новчаница.

Имитације ове врсте нису ретке, и с тога је важно заштити се од њих.

Ови фалсификати обично су извршени од једног или више вештих фалсификатора који се, услед оскудице материјалних средстава, нису могли снабдеи свима потребним оруђима. Што се тиче савршених фалсификата, који се израђују, као и оригинали, у радионицама потпуно снабденим свима потребним алатима, чију лажност може познати само вештак специјалист, против њих се не може ништа учинити. Са капиталом довољним за куповину машина, сличних онима које служе за израду оригиналних новчаница, и плаћање граверских и других радника специјалиста, могле би се имитовати најзаштићеније новчанице до тог сааршенства, да би за доказивање фалсификата био потребан брижљив рад вештака специјалисте. Срећом, капитал за једно овакво предузеће огроман је, те су с тога и случајеви ове имитације врло ретки.

1) 1343.

2) Тако Kohler 43. Прот. Frank § 263 V (438).

3) Уп. Openhof § 263, 13.

4) Тако Stenglein § 40102

5) Уп. v. Liszt § 139 II, Hegler 426. Према Binding-у је, као што се је видели (I 3 б 1°), и превара кривично дело против појединих саставних делова имовине, а не против ње у опште,

6) Уп. Olshausen § 263, 24.

7) Уп. v. Liszt § 139 II 6.

1) Уп. Meyer-Allfeld 480.

2) Уп. v. Liszt § 109 II 7, Meyer-Allfeld 482, Frank § 263 X 3, Binding 1341, Olshausen § 263 Vorbem. 3 уз 2 I Abstu. Heinemann Defraude und Betrug, 894, Kaula Die echtliche Natur der Defraudation öffentlicher Abgaben 1897, Weber 581.

Организоване банде протурача лажних новчаница.

Организација ових банди потпуно је слична бандама или удружењима за протурање лажног металног новца. У центру налазимо фабриканта, који никад лично не протура своју робу, а око њега протураче. Међутим, чланови банде протурача лажних новчаница често су врло многобројни, многобројнији од чланова дружина за протурање лажног металног новца.

Фабрикација лажних новчаница много је скупа од фабрикације лажног металног новца. Да би дошао до доброг резултата, фабрикант мора провести неколико месеци у приправљању литографског клишеа и т.д. Поменути Фридрих радио је на овоме скоро целу годину дана. Поред својих личних трошкова, фалсификатор мора још трошити на прибор, машине итд., а трошкови око овога знатни су. Да би од свог фалсификага имао користи, потребно је да надокнади суму коју мора дати протурачима. Најзад, пошто се фалсификовање новчаница врло строго казни, он ризикује много, и у накнаду за овај ризик хоће да има великих користи. Он, дакле, мора протурити врло велику количину лажних новчаница, али ово протурање није тако лако као код металног новца. Један протурач лажних новчаница не може једно за другим ићи у 10 и 12 радњи ради размене новчанице од 100 динара, јер ће то изазвати сумњу. С тога је потребно да се протурање врши у исто време на разним местима па, дакле, и од разних протурача.

Ово и јесте узрок због кога се у модерним бандама налази врло знатан број протурача, који често раде у разним земљама. Тако је у аџери Фридриховој било протурача у Француској, Швајцарској и Италији, дакле у земљама у којима се лако примају француске новчанице. Ови протурачи нису се често познавали међу собом; познавао их је само фабрикант. На случај хапшења нису се, дакле, могли узајамно одавати, а имали су интереса да не одају фабриканта као год и протурачи лажног металног новца.

Процент, који протурачи добијају за свој рад, зависи од њихове вештине. У аџери Фридриховој поједини протурачи добијали су по 50%, дакле половину, док су други примали по 5 дин. од протурене стотинарке.

Постоје и такви фалсификатори новчаница, који своју робу протурају сами или са једним или два саучесника. Један аустријски студент медицине, који је мајсторски фалсификовао аустријске новчанице да би имао новаца за довршење својих студија, вршио је обе операције, и прављење и протурање, у друштву са својом метресом.

Претреси.

У аџери, ама фалсификовања лажног новца, и металног и папирног, а готово и у свима криминалним аџерама, једна од најважнијих полицијских операција јесте претрес. Често се дешава, да се приликом вршења претреса нађе код окривљеног

доказ за извршен злочин или преступ, као што је н. пр. оруђе којим је жртва убијена, или калупи који су служили за прављење лажног новца, или хартија за упијање мастила на којој се налази адреса јатака итд. Природно је, дакле, да речемо неколико речи о вршењу претреса.

Противно оном што се може претпоставити, истражним чиновницама и вештацима није ни мало лако да рационално изврше један претрес, тако да им пиједна, по истрагу важнија ствар, не измакне из вида. Ми чак држимо, да ћемо се сагласити са свима практичарима изјављујући, да је у пракси готово немогуће, изузев изванредних околности, извршити један савршен претрес.

У највише случајеве претреси се врше под веома неповољним условима: или је време кратко и не допушта да се испитају сва потребна места, или је осветљење недовољно, или се, најзад, из бојазни да се не проузрокује изливна штета, избегава рушење зидова, подизање патоса и тапета итд. што би чешће требало учинити.

Кад претрес има да се врши само у једном локалу, још је и могуће, радећи методично, извршити скоро савршену операцију, али кад је у питању цела кућа или сељачки ферм н. пр. апсолутно је немогуће све претрести. Откриће сумњивих објеката у овим случајевима зависи од оштроумности вршилаца претреса, а у много прилика и од самог случаја.

Изгледи на успех приликом вршења претреса уверавају се, међутим, ако се они врше брижљиво и методично. Изложићемо овде неколико упута, који су у пракси дали добре резултате.

Пре свега, претрес треба увек вршити са довољно особља. На овај начин посао се може поделити, те ће тако сваки имати времена да своје одељење детаљно претресе. Разуме се већ, да треба, по могућству, изабрати агенте и инспекторе који су добро упознати са овим послом, који никако није прост као што се то верује. Истраживањима треба да руководи било сам истражник, било — што је још боље — какав специјалиста ако је у питању какав специјални злочин или преступ (прављење лажног новца, фалсификати уопште, тровање итд.).

Претрес не треба почињати случајно, од средине локала, већ од једног угла, и продужити поред зида у одређеном правцу, прегледајући пажљиво све делове намештаја који се сусрећу. У средини локала треба извршити претрес напослетку. На овај начин могуће је све испитати, и нема бојазни да ће се заборавити који део намештаја или какво евентуално тајно место. Приликом вршења претреса у каквом делу намештаја треба почети одозго.

Овог методичног реда у истраживањима треба се држати и приликом претреса шупа, штала итд.

Скривена места

Ако има места веровању да су сумњиви предмети сакривени под патосом,

или у зиду итд. треба по сумњивим местима лупати са чекићем, чији ће звук открити њихове шупљине. Документи су често сакривени иза теших и тапета по зидовима, с тога треба испитати и опипати испушченост зида, незаборављајући подизање слика, огледала итд. иза којих се могу сакрити документи и предмети мање дебљине.

Не треба никад сметнути са ума, да поједини предмети могу бити сакривени на местима за која се тешко може претпоставити да садрже какву сумњиву ствар. У једном случају прављења лажних новчаница, ове су биле сакривене у точку машине за шивење, у манжетнама тек испеглане али још несавијене кошуље, и у унутрашњости једне фотеље. У једном случају крађе, покрадени састави нађени су, са целом клекцијом лажних кључева, у унутрашњости даске од машине за шивење. Најзад, једном приликом лажан новац нађен је у шупљини ноге од кревета, која је била затворена једним запушачем.

Треба, тако исто, испитати и саксије с цвећем, и том приликом подићи биљку са земљом, а тако исто и видљива места у која се, како изгледа, не може ништа сакрити. Ми смо једном приликом нашли покрадено сребро на столу у средини собе, који је био покривен обичном хартијом за паковање. Крадљивац је мислио да ће се тражити свуда, али да никако неће претпоставити да је он толико дрзак да, тако рећу, излаже украдено сребро.

Кореспонденција

Приликом претреса треба узаптити и сву кореспонденцију, забелешке и разне хартије, јер је очигледно да их је немогуће испитивати на лицу места, већ то треба чинити доцније са великом брижљивошћу. Нарочиту пажњу треба обратити на илустроване поштанске карте, које се готово увек чувају у нижим и средњим друштвеним класама. Помоћу њих могуће је реконституисати употребу времена окривљеног, и изнаћи његове односе. Оне су нам, у неколико прилика, пружиле драгоцену обавештења за правац истрага, у којима смо функционисали као вештак.

Хартија за упијање мастила

Потребно је, најзад, да још поменемо као врло важну ствар, и хартију за упијање мастила, јер она може садржавати, у обрнутим словима, фразе, адресе и друге написе од врло велике важности по истрагу. Кривци обично нису неповерљиви према овој хартији, јер мисле да се она не може прочитати услед изврнутих и непотпуних слова. Злочинац брижљиво спаљује све хартије које би га могле компромитовати, али на ову и не помишља. Међутим, довољно је, понекад, метнути ову хартију пред огледало па дешифрирати лако њену садржину.

ИНТЕРЕСАНТИ КРИВИЧНИ ПРОЦЕСИ

Hugo Friedlaender

Звер жена.

(СВРШЕТАК)

На питање председниково оптужена је поновила своје раније тврђење, да је њен муж полно злоупотребио дете Клоче и да га је при томе удавио. Кад га је она због тога стала карати, он је на њу по тегао један лонац и ударио је у главу услед чега је пала у несвест. Кад је опет дошла к себи, њеног мужа је било нестало са дететом. — Предс.: Оптужена, ја сам већ много што шта слушао, али да један одрастао човек полно злоупотреби дете старо свега два месеца, то још нисам чуо. — Оптужена: Али то је истина: он је и самном покушавао да чини разне неморалности. Морам још приметити, да је мој муж тога дана био пијан. Потом је био позван у салу као сведок казанџија Хајрих Визе, човек плаве браде у најбољој мушкој снази, који је чинио врло добар утисак. Председник је опоменуо сведока, да он има права да не одговара на она питања, за која се боји, да би се својим одговорима могао изложити могућности, да се према њему предузме кривична истрага. За тим му је саопштио тврђења оптужене Визе. Муж: Ја на то могу изјавити, да је то потпуна лаж. — Предс.: Да ли би се могли на то заклети? Сведок: Зацело. — Председ.: Како сте ви у опште дошли на то, да се овом женом ожените? Сведок: Она је тада изгледала сасвим солидна девојка и била је врло вична у свима пословима. — На даља питања изјавио је сведок: Ја сам првих година живео врло мирно са својом женом. Али после неколико година моја је жена почела придизати из шпаркасе од моје уштеђевине по 60, 80, 150 марака и т.д. Од тога доба нисмо више живели у миру. Моја жена узимала је децу на неговање против моје воље. О томе даље нисам водио бриге.

За тим је сведоку представљена служавка Клоче, мати несталог малог Клоче. Сведок је изјавио, да не познаје служавку Клоче, да никада није писао никакву квиту и да никад није примио никакав новац за негу деце. Клоче и неке друге девојке оплакивале су губитак своје деце плачући гласно. — По свршеном саслушању позваних сведока државни тужилац Д-р Холендер изјавио је у своје пледоајеу: Прво се узело, да овде стоји случај преварног одбачаја двоје деце. Али се су врло брзо јавиле још две матере, које су тражиле своју децу. Да ли су се пријавиле све матере које су дале оптуженој своју децу, на чување, или су многе служавке од лажног стиде одустале од тужбе, по себи се разумје, да се сада то не може утврдити. На сваки начин претрес је показао, да је нестало без трага и гласа четворо деце, која су оптуженој била предата на исхрану за суме новца сразмерно велике. Податци оптужене о томе где су деца показали су се као дрске лажи. Муж оптужене је честит, поштен и врло приљезан човек. Али у

кући оптужене вршиле су се неморалне радње. Ради пуне зараде оптужена је пуштала по новинама огласе, да своју рођену кћер баца блуду у наручје. И пошто се кћер опирала, мати је злоставља на најбруталнији начин. Кад је кћер родила једног мушкарца у стану обућара Шредера, онда је оптужена убила своје рођено унуче. Саопштења Паулина о овоме убиству у главном су потврдили и други сведоци. Оптужена је казала једној жени: »Моја кћер је родила једно криво мушкарче, али је дете одмах умрло. Добро је што се тако десило, јер моја кћи мора опет да се враћа у Енглеску, а ја не знам шта бих са дететом«. Ето вам побуде за њен злочин, господо поротници. Паула Беркефелд ни нијмање није нека психолошка загонетка. Она је свакако из Енглеске писала оптуженој нежна писма. Али кад је чула, да је њена мати за љубав новца убила четврто деце, она је тада рекла: ја ту жену не могу више сматрати за своју матер. Државни тужилац је у даљем току свог говора доказивао, да је оптужена крива и због преступног подвођења и покушаја домишљајног убиства према своме мужу. У оба ова случаја ствар се тичала лица, која су се могла увек одбранити. Али сем тога оптужена је убила четири неморална бића. Она се увек налазила у новчаној оскудици. Да би се у томе помогла, она је одлучила, да узима децу на храну и чување. Она се јављала на огласе, које су служавке давале у новинама, да своју ванбрачну децу дају на чување. Оптужена је одмах девојкама предлагала, да је вољна за једну повећу суму примити децу за своју, односно, да их одведе некој отменој господици у иностранство. Оптужена се трудила, да за велике суме прими повисе деце, али јој то само није испало за руком. Али овај претрес није оставио никакве сумње о томе, да је оптужена побила сву децу, која су јој била предата на неговање. Сад настаје питање: Да ли су нестала деца баш побијена или је оптужена у својој одбрани ударила погрешним путем. Ја сам већ приметио, да се у почетку мислило, да овде стоји само случај преварног одбачаја двоје деце. Једино и само због тога оптужена је била позвана у варошку кућу. Али она је тада рекла госпођи Јуриенс: Позвата сам у варошку кућу, што сам, веле, изела дању неком детету. Како је оптужена дошла на то, да учини такву изјаву. Сама оптужена изјављује: да је дете Клоче мртво, али да није она убила дете, већ њен муж. Напоследку она изјављује и то, да су мртва деца Сомер и Шултајс, али да је њих побила г-ђа Муоси-а. Истина је, да је Муоси-а чувала само 24 часа мушкарца Швенке. Оптужену терети и та околност, што се старала, да добије натраг дете Шулиц, јер ће оно и онако врло брзо »крепати«. Ви знате, да јој то није испало за руком и да је дечко Шулиц, и данас жив. Оптужена је очевидно покушала убити и дечка Швенке, гурајући сиротом детету бурмут у нос. Треба даље узети у обзир, да је оптужена увек материма чинила предлог, да би децу узела као своју, ако

јој се једном за свагда плати једна повећа сума. Међутим само врло имућни људи, којима Бог није дао деце, имају обичај узимати децу под своје, а не људи кова ове оптужене, која је вечито била у новчаним неприликама. На претресу се несумњиво показало, да је оптужена имала у кући морфиум. Само зашто је било потребно једно такво средство? Довољан је један стисак руке, погрешно намештен јастук, па да тако мала бића буду угушена. Али и та околност, што се поред свега труда није могла открити ни најмањи траг нестале деце, говори за то, да је оптужена побила ту децу. Могло би се приметити: да су нека деца, која су била предата оптуженој, још жива. Али што су та мала бића још у животу, за то не треба захвалити оптуженој, већ једном срећном случају. Сад настаје питање да ли је оптужена радила са предумишљајем? Кад један посрамљени љубавник из љубоморе прободе ножем свога супарника, тада би се можда могло рећи, да је он радио без предумишљаја. Али се не може тврдити, да је оптужена убијала невину децу без предумишљаја. Кад је госпођа Вилфинг поново довела оптуженој дете Бланко, јер није била добила ни паре на име издржања детињег, тада је оптужена казала: Добро је, што је дете ту, сутра ће оно ићи за Енглеску. У томе тренутку оптужена је несумњиво донела одлуку, да дете убије. То што вам износим на сваки начин је само гола индиција, али је она неопориво показала кривицу оптужене у пуном обиму. Ја сам уверен, да ћете ви осећати големо задовољство, што се успело, да се открију ови страшни злочини. Кад сте били очевидци неизмерног очајања сведока госпође Шултајс, којој никаква сила на свету не може повратити њено чедо, онда ћете ви делити са мном необично задовољство, што се успело, да се виновник ових страшних злочина доведе пред суд. На вама је, да повређеном правном поретку прибавите потребну сатисфакцију, држећи се оног старог правног начела: око за око, зуб за зуб. — Бранилац, адвокат Д-р Блеквелд дао је израза мишљењу, да је оптужена у циљу одбачаја продала децу у иностранству. Одбачаји ради наслеђа или каквог издржавања никако нису нека ретка ствар. За моју претпоставку говори и та околност, што се оптужена задовољавала са сразмерно малим сумама. За то даље говори и та околност, што су три детета, која је оптужена имала на чување, још у животу. Господо поротници! Ако постоји само ма и најдаља могућност, да су деца још у животу, и та могућност ипак није искључена, онда ви морате оптужену због четири убиства ослободити. Будете ли ви и поред тога гласали да је она крива и пресуда се изврши, па се доцније наједанпут појави једно од нестале деце онда ће то бити живи доказ ваше погрешне пресуде. Нека би вас милостиви Бог сачувао од једне такве погрешне пресуде!

Суд је осудио оптужену, сходно одлуци поротника да је крива, због пет из-

вршених умишљајних убистава пет пута на смрт и на трајан губитак грађанских часних права. Због преступног подвођења и покушаног навођења на кривоклетство оптужена је била осуђена на укупну казну од две године затвора. За кривицу односно једног покушаног умишљајног убиства порота је огласила оптужену да није крива. Кад је пресуда постала извршном, оптужена је погубљена.

С немачког, М. Ј. П.

ПОУЧНО-ЗАБАВНИ ДЕО

ВИДОКОВИ МЕМОАРИ.

(НАСТАВАК)

Наши другови беху преведени на брод и помешани са посадом коју су допустили; све је било у највећем реду; нико се ни најмање не пожали, нити се осети најмањи немир. Мора се признати да нису с нама поступали као на лађици где је наш бивши пријатељ, старешина посаде командовао само са бичем у руци. С друге стране, зато што сам давао часове из мачевања, имали су према мени и нарочитих обзира, чак сам постао бомбаш¹⁾ са двадесет и осам форината месечно плате. Два месеца прођоше; ја сам се био навикао на нови живот, али сам ипак мислио, да изађем кад дознамо да француске власти траже своје поданике који су били међу холандском посадом. Прилика беше згодна за оне међу нама којима се није допадала служба, али се нико не усуђиваше да се користи. Тражили су нас једино да би нас превели у посаду француских лађа, а та промена не представљаше никакву добит; затим већина од мојих другова имала је, ја мислим, и сувише разлога, као и ја, да не жуди да се јавља француским властима. Сваки је, дакле, ћутао. Француске власти су после тражиле од капетана спискове посаде, али ни тим нису успеле из простог разлога што смо сви били уписани под лажним именима, и мишљасмо да је олуја прошла.

Међутим истраживања су настављена; само, место да воде ислеђење, поставише у луки и у крчмама агенте, којима је био задатак да испитују људе који поспом или по дозволи изађу на обалу. Тако се десило да су и мене ухватили; ја сам дуго то објашњавао захвалношћу куvara са брода, који ме је мрзео од кад сам му приметио да нам је дао лој у место масла, и трулу у место свеже рибе. Кад сам дошао пред команданта места кажем се да сам Холандез; језик сам знао добро те ми је то помагало; чак сам тражио да ме под страхом пошћу на лађу да узмем исправе које ће утврдити моју народност; ништа није изгледало истинитије и природније. Одредише једног подофицира да ме прати; одосмо истим чамцем којим сам и дошао на

обалу. Дошавши до брода ја пустим подофицира да се прво поине он и кад сам га видео да се ухватио за једеке, одгурнем чун на пучину и кажем чамцијама да веслају свом снагом и да ће добити најпојницу. Ми смо пловили у велико докле се мој подофицир, остав на конопцима, батргао после међу посадом, која га није разумевала или се правила да га не разуме. Дошав на обалу потрчао сам да се сакријем у једну познату ми кућу, тврдо решен да напустим брод где се више нисам ни смео појављивати јер би ме затворили. Моје бегство потврди све сумње које су против мене постојале па ипак сам известио капетана, који ми прећутно одобри да радим оно што сам налазио као корисно за моју безбедност.

У луци тад беше и једна гусарска лађа „Барас“ под командом капетана Фромантина. У ово доба лађе ове врсте имале су ту као неку врсту прибежишта и врло ретко су их прегледали: било је добро да ме на „Барас“ приме. Један поручник који је врбовао посаду и коме сам се обратио, представи ме капетану Фромантину, који ме због мог угледа постави за старешину овуђа. После четири дана Барас разазе једра у циљу да оде и да крстари на Сунду; беше почетак зиме 1799 године, кад су многе лађе, због бурног времена, пропале на балтиској обали. Таман смо били на пучини кад се диже ветар сасвим противан нашем путу; морали смо се служити само великим једрилом; љубање је било толико да за три дана нисам имао воље да узмем ма шта друго до ракије помешане са водом; половина посаде беше у истом положају и могла нас је каква рибарска лађа заробити и без пушке. Најзад време се поправи, ветар се наједанпут окрену југозападу и „Барас“, исврсан пловац, прелазаше двадесет метара за секунду а посада оздраве. Наједанпут стража повика *лево лађа*. Капетан узне доглед и рече да је то нека трговачка енглеска лађа са неутралном заставом, и да ју је вероватно ветар одвојио од осталих. Приближимо се њој пошто смо истаки француску заставу. На други пунцав тона она се предаде и не чекајући судар; посаду затворисмо на дно лађе и упутисмо се ка Бержену (Норвешка) где продасмо упљачкани товар.

Остао сам шест месеци на „Барасу“ и кад смо дошли на одмор у Остенде био сам од мога дела у пљачкању доста уштедео. Видеће се да ми је ова варош била увек кобна, и оно што ми се сад десило натерало ме је готово да верујем у судбину. Тек што смо били ушли у пристаниште а један комесар жандарма и полицијских агената дође на лађу да провери исправе посаде; дознао сам после да је ову меру, која иначе није употребљавана, изазвало једно убиство, а мислило се да се убице могу наћи међу нама. Кад дођох ја на ред рекох му да се зовем Август Дивал, рођен у Лоријану и да су ми исправе остале у Роттердаму, у канцеларији холандске морине; не рече ми ништа и мислио сам да сам се извукао. Кад је испитао на лађи сто

три човека, зовну нас осам, рекав нам да ће нас одвести у канцеларију да тамо дамо обавештење. Како су мало пазили на мене, ја сам већ на окуци прве улице побегао и већ сам био измакао тридесет стопа испред жандарма, кад једна стара жена, која је прала пред својом кућом, баца ми пред ноге метлу те паднем; жандарми дотрчаше, метуше ми лисице а нису ме нимало штедели ударцима сабаља и кундака. Тако везаног одвели су ме пред комесара, који ме, пошто ме је саслушао упита: да нисам утекао из болнице у Кемперу. Видео сам да сам ухваћен, јер је било опасно и за Видала као и за Видока, па ипак сам остао при првом имену, које ми је обећавало мало мање непријатности него друго, пошто ми пут из Остенде у Лоријан, који је био дужи него онај из Остенде у Арас, пружаше више прилике за бегство.

Тринаеста глава.

За пет дана што прођоше, свега сам још једном видео полициског старешину; затим су ме са осталим апсеницима, војним бегунцима и другима, спроводом упутили ка Лиљу. Бојао сам се врло да моју идентичност не утврде у овој вароши, у којој сам се бавио тако често, кад сам дознао да ћемо туда проћи предузвем такве мере да ни жандарми, који су ме раније видели, нису ме више познавали. Моје црте сакривене дебелим слојем блата и гара беху осим тога промењене лажним отоком образа, готово тако исто пуних као код оног анђела на иконама по црквама што дува у трубу страшнога суда. Ето такав сам ушао у војни затвор *Једнакост*, где сам имао остати неколико дана. Ту, да бих ублажио досаду од самоће, одлазио сам у крчму; надао сам се да ћу мешајући се са гостима угрбити прилику да умакнем. Сустрет са једним морнаром, кога сам упознао на Барасу, изгледаше ми као добар знак за извршење мога пројекта; платио сам му доручак. Кад се обед свршио вратио сам се у своју собу; ту сам био скоро три сата мислећи о среставима како да дођем до слободе, кад се мрнар попе и зовне ме да ручамо заједно ручак који му је жена донела. Мрнар имаћаше жену; сину ми мисао да би ми она могла набавити женско одело или нешто друго за прерушавање, да бих преварио апсанције. Сав заузет овом мишљу сишао сам у крчму и пришао столу; наједанпут чу се неки врисак, једна се жена обнезнани; то беше жена мога друга... хтео сам помоћи... један крик ми се оте... Небо, та то је Франсина!... Уплашен од своје непромишљености покушао сам да загладим први поступак који ми се и против воље оте. Изненађени, зачуђени гледаоци ове сцене скупеше се око мене и окупише ме питањима; после неколико тренутака ћутања ја им одговорим изговором: учинило ми се да је то моја сестра.

Овај догађај немаде последица. Сутра дан смо отпутовали у зору; запрепастио сам се видећи да спровод место да иде као обично путем за Лан пође оним за Дуј. Зашто је ова промена у правцу? ја сам је приписивао издаји од стране Фран-

¹⁾ Bombardier, војник који баца бомбе. Пр.

сине, али сам ускоро сазнао да је то учињено из потребе да се у Арасу остави извесан број војних бегунаца, нагомиланих у затвору у Камбре.

Франсина, коју сам неправедно сумњичио, сачекала ме је на првом одморшћу... У пркос жандарма она ме је загрлила и разговарала смо: плакали смо обоје. Са каквом горчином она пребациваше себи неверство које је било узрок свих мојих несрећа! Њено кајање било је свесрдно и ја сам јој опростио, и кад нас на заповест каплара раздвојише, не могући боље урадити, она ми тутну у руку две стотине динара у злату.

Најзад дођосмо у Дуј; ево нас на капији окружнога затвора: један жандарм зазвони. Ко нам отвори? Дитијел, онај вратар, који ме је због једног мог покушаја бегства, помињао месец дана. Он ме, изгледаше и не примети. У канцеларији нађем још једно познато лице. писара Хиртрела; био је тако пијан да сам мислио да ме се и он неће сетити. За три дана нико ми не рече ништа, али четвртога изведоше ме пред последнога судију у присуству Хиртрела и Дитијела. Питали су ме да нисам Видок, ја сам остао при томе да сам Дивал и да се о томе могу уверити ако пишу у Лоријан; да то доказује и разлог што сам ухапшен у Остенди, пошто сам оптужен само за бегство са државне лађе. Моје самопоуздање изгледаше да обману судију, он се двоумљаше, али Хиртрел и Дитијел понављаху да се они не варају. У брзо дође да ме види и државни тужилац Росон, и он рече да ме познаје; али ипак како се ја нисам нимало бунио оста неке неизвесности и да би ствар расветлили измисле једно лукавство.

Једног јутра јавише ми да ме неко тражи у канцеларији: моја мати, коју су позвали из Араса лако је погодити у којој намери. Сирота жена потрча да ме загрли... видео сам клопку... полако је одгурне говорећи судији да није лепо што су дали наду овој сиротој жени да ће видети сина кад нису били у могућности да то учине. Међутим моја мати обавештена једним знаком, који сам јој био дао удаљујући је, учини се као да ме испитује са пажњом и рече да је се због изванредне сличности преварила; затим оде кунући оне који су је толико намучили само да јој приреде једну лажну радост.

Судија и остали били су у неизвесности, али у том стиже једно писмо из Лоријана које је изгледало да ће расветлити ствар; у њему се говорило о цртежу израђеном на левој руци Дивала који је побегао из болнице у Кемперу, и то је требало да уклони сваку сумњу о моме идентитету. Понова сам изведен пред последног судију; Хиртл је већ славећи своју оштроумност присуствовао испиту. Од првих речи знао сам у чему је ствар и загрнув рукав од капута до више лакта покажем им напрт, за који су мислили да га сигурно неће бити. Тад се још утврди и потпуна истовестност описа који су послати из Лоријана. Сви су се чудили, али ствар је замршавало још више то што ме је власт из Лори-

јана тражила као маринског бегунца. Петнаест дана прођоше тако и ништа се не реши у погледу мене; тада, уморен од свирепости које су предузимали према мени да би ми измамили признање, напишем председнику кривичног суда и известим га да сам ја Видок. То сам урадио зато што сам мислио да ћу одмах отићи у Бисетр са једним спроводом у који ме доиста и примише; а беше ми, међутим, немогуће на путу учинити макакв покушај бегства као што сам рачунао, толико су нас строго пазили.

По други пут сам ушао у Бисетр 2. априла 1799. године; ту сам нашао старе апсенике, који су, ма да осуђени на тешку робију, били добити да им се одложи рок за спровод у казнени завод, а од тога су имали стварне користи пошто се издржавање осуде рачуна од дана осуде. Ово одлагање чини се понекад још и данас. Ако се оно примењује само на осуђенике, које околности њихове осуде или њихово кајање чини достојним тога, могло би се прљутно још и одобрити, али ова одступања од општега правила стварају неку врсту борбе између окружне и државне полиције, од којих свака има своје „штићенике“. Према овоме државна полиција, којој припадају сви осуђеници без изузетка, могла их је слати где загодније нађе, у Бисетр или у друге затворе. Тако се да разумети оправданост моје примедбе коју сам учинио: такав осуђеник, који се за тамо показује миран и побожан, скида маску и постаје најдрскији робијаш.

У Бисетру сам видео капетана Лабра, који ми је, као што се зна, раније у Брислу набавио исправе помоћу којих сам преварио бароницу... Он је био осуђен на шест година робије за саучасништво у великој крађи, извршеној у Гану код кафеције Шанпона. Он је требао као и ми поћи првим спроводом, а спровод је изгледао да ће бити врло непријатан. Капетан Вијец, знајући с ким има посла, беше објавио да ће нам, да би сиречио свако бегство метнути лисице, и то две огрлице до Тулона. Наша обећања успеше ипак да одустане од овог „лепог“ плана.

Пошто нас оковаше, као и при првом поласку, поставише на чело ланца мене са једним од најчувенијих крађиваца у Паризу и околини, Жозасом, који је био познатији под именом *маркиз Сен-Аманд де Форал*, које је име увек носио. Он је био човек од тридесет и шест година, имао је отмен изглед и фино понашање. Његово путничко одело било је као некога кицоша, који из свога кревета прелази у собу отмене госпође. Са дугачким пантал нама, на листовима „трико“ боје сребрнато сиве, носио је капут и капу са астраханом исте боје, а преко капута широк огртач постављен црвеном кадифом. Његов трошак одговарао је његовоме држању; њему није било доста што је сам живео луксузно на сваком одмору него је још увек хранио по три четири човека са ланца.

Жозаса није нико васпитавао, али ушав врло млад у службу неког богаташа, кога је пратио на путовима, стекао је телико умешности, да је се у сваком дру-

штву умео да понаша. Због тога су га његови другови, видећ га како улази у најотменија друштва, називали *калауз*. Он се толико био саживео са овом улогом, да је и у казненом заводу под дуплим оковом, измешан са љулима најбеднијег изгледа, био сачувао и под робијашком кабрицом отмен изглед. Снабдевен са потребним стварима, он је свакога јутра по један сат посвећивао својој тоалети и озбиљно је неговао руке, које су му биле врло лепе.

Жозас је био један од оних крађиваца каквих је данас, за срећу, врло мало, који су смишљали и спремали планове за читаву једну годину. Радио је у главном са лажним кључевима и почињао је узимањем отиска од кључанице спољних врата. Направљеним кључем улазио је у прво одељење, ако би нашао на друга затворена врата узимао би нов отисак, направио био други кључ и тако редом док није постигао свој циљ. Разуме се да је за то, што је могло ући само у одсуству становника, морао губити доста времена чекајући на прилику. На овај начин радио је само кад му је било немогуће ући у кућу, али ако успе да уђе ма по каквим изговором узимао је одједном отиске од свих кључаница. Кад су кључеви били начињени, он је позивао газде од куће код себе на ручак у улицу Шангерен, и док су они седели за столом, његови саучесници су пљачкали кућу, одакле је Жозас нашао начина да удаљи и слуге, било што су их господари довели да их дворе, било што је удешавао да собарице или куварице изађу са својим љубазницима, које им је он набављао. Вратари опет нису видели никад ништа, јер је обично дизао само новац или накит. Ако би се нашао какав предмет веће запремине, они су га завијали у прљав веш и бацали кроз прозор на улицу саучеснику који је ту чекао са перионичним колима.

Познат је један велики број Жозасових крађа и све оне показују онај фини дух опажања и проницљивости, којим је он располагао. И свету се често издавао за Креолца из Хаване; сретао је често становнике ове вароши и никад му није ништа измакло што би га могло одати. Више пута је доводио отмене фамилије да му понуде руку дивних девојака. Обавештен у преговорима где је остављен мираз, он га је увек дизао и ишчезавао у часу кад је требао уговор отпочети. Али од ових његових подвига најчувенији је онај, у коме је настрадао један банкар из Лиона. Ушав у кућу под изговором ради трговачких послова, стекао је у брзо неку врсту пријатељства, које му даде могућности да узме отисак од кључаница на свима бравама, сем оне на каси, са које се отисак никако није могао узети зато, што је њена особитост била изнутра, у брави, а не споља. Поред тога каса је била узидана и обложена гвозђем, те није било ни мислити на разбијање, а банкар се опет никад не одвајаше од кључа. Али ни све те препреке нису одбијале нимало Жозаса. Будући се спријатељио с банкарком, он му предложи да се провозају до Со-

лонжа. Одређеног дана оду на двоколицима. Дошав близу до Сен-Ромберта примете у лађици неку жену која је издигла и избакивала крв и на нос и на уста. Крај ње је био неки човек који се свим силама труђаше да јој помогне. Жозас му рече, да јој се заустави крв довољно је да јој метну један кључ на леђа; али нико немаше кључ изузимајући банкара, који одмах понуди свој кључ од куће; само што он није био довољан. Тада банкар изазват гледајући толику крв даде и кључ од касе, који притискоше болесници између плећа и крв стаде. Читаоци ће се сетити да је ту већ био намештен слој воска за моделисање и да је цела ова ствар била још раније спрењена. После три дана каса је похарана.

Као што сам казао, представљајући господина, Жозас је трошио новац са лакоћом човека који га лако зарађује. Он је био врло дарезљив и ја бих овде имао навести више његових дела ретке племенитости коју остављам оцени моралиста. Једнога дана између других уђе и он у један стан у улици Хазард, за који су му рекли да је добар за пљачку. Одмах му паде у очи никакав намештај, али помисли: може бити да је сопственик циција, те продужи тражење, испретура све, оби све затворе и не нађе ништа сем један свежањ захвалница од друштва „Брдо Милосрђа“. Он извуче из свога џепа пет дуката, метну их на камин и, пошто је на огледалу написао ове речи: *накнада за покварени намештај*, изађе затварајући савесно врата из бојазни да не наиђу други, мање пажљиви лопови, па да однесу и оно што он није хтео.

Кад је Жозас пошао с нама из Бисетра то му је био трећи пут како иде у казни завод. После је још два пута бежао па су га ухватили и умро је 1805. године у казненем заводу у Рошфору.

Приликом проласка кроз Монтеро био сам сведок једног догађаја, који треба да се зна, пошто се може поновити. Један робијаш, неки Можер, познаваше неког младог човека у вароши, чији су родитељи веровали да им је син осуђен на робију; пошто је Можер рекао својој суседу да марамом сакрије лице, каза у поверењу неколицини људи, који су били дошли да нас виде, да је тај што се крије тај младић из њихове вароши. Спровед је затим отишао даље али приметисмо да један човек трчи за нама и кад стиже даде капетану педесет динара као милостињу скупиљену за онога човека са марамом. Ових педесет динара подељени су у вече међу оне који су за ово знали, а нико више сем њих није ни знао узрок ове дарезљивости.

У Сану Жозас направи једну другу комедију: јавно беше некоме Сержану, кафеџији из Екија. Кад га је овај човек видео растужи се веома. „Како“, узвикну он са сузама у очима „ви, господине маркиже, овде!... ја сам мислио да сте се вратили у Немачку!.. Ох, Боже, Боже, каква несрећа!“ Читалац погађа да је Жозас долазио у Сан ради својих „полова“, а ту је се представљао као еми-

грант, који је се вратио тајно и као брат некога грофа, код кога је Сержан био кувар.

(НАСТАВИЋЕ СЕ)

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

Учињена су нам ова питања:

I

Дим. Станковић, писар општине па-раћинске, пита:

„Извесна лица као повериоци, тражили су код општ. суда забрану на покретност њиховог дужника.

Пошто је дужник дуг признао, а повериоци испунили све законске формалности које се при тражењу забране траже, то је општ. суд донео решење којим се забране уважавају.

Та решења о забрани општ. суд дао је на извршење своје кмету — извршници — који је забране извршио обезбедом пописате покретности дужника, за коју је дужник изјавио да је његова својина.

Но, како услед законске немогућности, кмет — извршиоц — није пописату покретност онога дана, кад је забрану вршио, предао одређеноме стараоцу, то је сутра дан отишао да по списку пописа ову предају изврши.

Кад је приступио овоме послу, дотична среска власт, преко једног свога писара, забранила је овај рад, а ово по жалби лица које се је јавило као правни господар пописате покретности. Забрану ову извршио је писар на тај начин, што је пописату покретност дао на слободно руковање новом појављеноме господару, а кмету наредио: *да се одмах са места пописа удали.*

Како повериоци траже, да се њихове забране изврше и пописата покретност од дужника одузме и стараоцу преда, а часници општ. суда боје се, да то изврше услед забране од стране полиц. власти, а међу тим повериоци за неизвршење забране прете тужбом општ. часницима код простеп. суда, то једно с тога, а друго да би се знало да ли је интервенција, коју је полиц. власт у овоме конкретном случају узела на начин како је изложен на закону основана, молим уредништво, да по томе изволи дати своје обавештење.

Што се тиче мене, моје је скромно мишљење у овоме случају овако:

1.) Да полиц. власт изузетно за овај случај, није имало права никакве интервенције, јер јој то право императивно забрањује II одељак чл. 144. зак. о општинама, пошто је целокупна ова радња општ. суда била судске природе где право надзора полиц. власти отпада.

2.) Што је општ. суд по § 466. грађ. суд. пост. имао право да ову покретност попише и преда одређеном стараоцу.

3.) Што је по горе изложеном зак. пропису одређено, на какав се начин доказује право сопствености пописне покретности, кад се појави нов господар, као и да су за решавање такве својине

искључиво надлежни судови а не полиц. власти.

4.) Што онај који налази, да је на начин по коме је ова забрана од стране општ. органа извршена оштећен, или му је какво законско право повређено, има права, да код надлежног првостеп. суда, противу дотичног општ. органа тужбом задовољења тражи; и

5.) Да је према свему овоме полиц. власт овде у овоме случају, учинила једну кардиналну грешку, која према расположењу повериоца, може полиц. органа који се је као сасвим ненадлежни умешао у судски рад општ. суда, довести и до кривичне одговорности, тач. 2. § 121. кр. зак.“

— На ово питање одговарамо:

У случајевима забрана, општински судови делају у двојаком својству.

Тако, докле је питање само о томе: има ли места забрани у опште, и јесу ли испуњени сви потребни услови за ово, дотле општински суд ради као судска власт, и рад његов не подлежи оцени полиц. власти, као надзорне, према чл. 144. закона о општинама, него умешност општинских одлука цене првостепени судови по § 19. грађ. суд. поступ.

Кад настане тренутак *извршења* саме забране, онда општински судови то врше у својству управних власти, и правилност рада прелази у оцену надзорне полиц. власти.

Према томе, полиц. власти могу и имају дужност, да у смислу § 466. и 471. грађ. суд. поступка оцењују: да ли је попис ствари правилно и по закону извршен, па да на случај погрешне примене ових законских наређења, ниште одлуке општинског суда, донесене у погледу извршења забране, наслањајући то на чл. 33. закона о уређењу округа и срезова.

Само, наравно, никако нема права полиц. власти, да интервенише на начин, како је у предњем питању представљено, јер је она на овај начин искључила функцију општинског суда, као надлежног за извршење забране, и ушла у тај посао као ненадлежна за непосредан рад.

Она је у овом случају имала само то право, да нагна општински суд, да појављеном господару, односно ономе који је слабији у праву, да писмено решење, и да то решење после она цени по изјављеној жалби.

И, ако би она нашла, да је одлука општинског суда неправилна, па њена оцена постане и извршном, онда тек настаје њено право, да силом своје власти прибави важност својој одлуци, ако је општински суд не би сам извршио.

Овако, наравно, пружена је могућност оштећеном да употреби право из чл. 28. Устава.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ПОТЕРЕ

Богдан Н. момак у проститутској радњи Милана Филиповића, у Крушевцу, украо је своје

газди 220 динара, па побегао, по свој прилици за Београд.

Он је плав, носав, средњег раста. Обично служи као портпр.

Депеша начелства округа крушевачког Бр. 13802.

Јозеф Венес, келнер, чију слику износимо, у друштву са Рудолфом Штебетоком, убио

је Каролину Немет и кћер јој Каролу, у Пожуну, па побегао незнано куд, а Рудолф је ухваћен.

Јозеф је малог раста, блед у лицу, црномањаст.

Пронађеног треба одмах притворити и известити Управу града Београда, или Антропометријско-Полицијско Одељење.

Онај, који допринесе да се кривац ухвати, добиће награду у 500 круна.

Радован Сандуљевић, тежак, из Пољане у срезу пожаревачком, одговара за извесно кривично дело, али се не зна где се сада налази.

Он је стар 20 година, црномањаст, стаса средњег, бркова малих, црних, косе црне, очију плавих, у лицу у опште црномањаст, кад говори замуцкује.

Акт начелника среза пожаревачког, Бр. 19988.

Светозар Мратинковић, келнер, из Смедерева, осуђен је на десет дана затвора и четири месеца полицијског надзора, али се пресуда не може да изврши, јер је он отумарао незнано куд.

Депеша начелства округа смедеревског Бр. 14902.

Миљивоје М. Томић, земљоделац, из Топонице среза пожаревачког, има да издржи четири месеца полицијског надзора, по пресуди општ. топоничке Бр. 1368, али му се не зна место борављења.

Нађеног треба ставити под надзор, па о томе известити начелника среза пожаревачког, с позивом на његов акт Бр. 21036.

Препоручује се полицијским и општинским властима, да за овим побеглим лицима учине

најживљу потеру, и у случају проналаска стражарно их упуте властима које су потернице издале, с позивом на означене бројеве акта или дечеше.

КО ЈЕ ОВО?

Лице, чије слике износимо, ухватила је руска полиција, у Одеси.

Оно се тамо издаје за **Михаила Мефодјејева Шоп-Мишића**, из Србије.

По томе, што није показало место свога рођења, него само да је из округа Угоја, а такав, међутим, округ не постоји у Србији, вероватно је да се крије какво лице, које је код нас учинило какву тежу кривицу, па нема рачуна да се овамо враћа.

Према броју слика, које је одеска полиција послала, види се, да се ово лице прерушавало по потреби.

Тако, оно је тамо било и у униформи официра, и у одећу једног Турчина, и разним дру-

гим пошњама, и то по неки пут са брадом, а по неки пут без ове.

Позивају се и све власти и појединци, који би што знали о овом лицу, да о томе одмах известе Антропометријско-Полицијско Одељење, с позивом на његов акт Бр. 1886.

ТРАЖЕ СЕ

Даринка, кћи пок. Ставре Стаменковића, из Ћуприје, отумарала је незнано где.

Она је стара 12 година, раста малог, дежмекаста, лица пуног. Од одећа има: црну сукњу и реклу, главу повезује марамом.

Депеша начелства округа моравског Бр. 14226.

Александар, син Ђорђа Радовића, из Границе ср. јасеничког, отумарао је незнано где.

Он је стар 15 година, у опште плав, раста средњег, лица чистог. Од одећа има жути кожух без рукава, сељачке гаће, на глави сур пешир, а на ногама опанке.

Депеша начелника среза јасеничког округа смедеревског Бр. 24146.

Димитрије, син Јанче Митровића, из Гор. Јабучева, отумарао је незнано куд. Он је стар 14 година, омамен, очију црних, косе црне, сувоњав.

Депеша начелника среза тимочког Бр. 10020.

КРАЂЕ СТОКЕ

Јевти Лазаревићу, из Стојника, украдено је десет брава оваца, од којих су 4 врране, 5 белих и 1 шарена.

Депеша начелника ср. јасеничког округа крагујевачког Бр. 28657.

Обраћа се пажња свима полицијским и општинским властима на ове покраје.